

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : TRG4780002

ชื่อโครงการ : นิเวศวิทยาชาวนา:ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางนิเวศของกลุ่มชนชาวนาลุ่มแม่น้ำโขง

ชื่อนักวิจัย : นายธันวา ใจเที่ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

E-mail Address: parivuthagul @ yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2547 - 30 มิถุนายน 2549

การขาดดุลยภาพทางนิเวศของโลก สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง นั่นคือ แนวทางการพัฒนาและแนวดำเนินชีวิตของผู้คน มักมุ่งเน้นไปในเรื่องของ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งใด ๆ ก็แล้วแต่ที่เกี่ยวเนื่องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มรายได้ เป็นเรื่องที่น่าสรรเสริญ ยกย่อง เชิดชู แต่วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ที่มีก่อให้เกิดรายได้ หรือ มีรายได้ได้น้อย ไม่ดีวิไลซ์ วิถีชีวิตและแนวทางเยี่ยงนั้น มักถูกหมกมุ่น หยามเหยียด มองดูว่าไร้ค่า โดยเฉพาะชาวนา ชาวนาถูกมองด้วยสายตาหมิ่นแคลนและเป็นชนชั้นต่ำในสังคม งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาถึงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางนิเวศของชาวนาลุ่มแม่น้ำโขง แอ่งสกลนคร-นครพนมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ – เชิงคุณภาพ และการสำรวจทางชีวนิเวศ

พบว่าชาวนาหาได้ เป็นเพียงผู้ปลูกข้าว ให้เขาขุดริต และกล่าวหาว่าเป็นเพียงผู้ยากไร้ในสังคมไม่จากการศึกษาวิถีชีวิตของชาวนาแอ่งสกลนคร-นครพนม “แอ่งศรีโคตบูร” ผ่านการสำรวจและการศึกษาเชิงคุณภาพ ชาวนาทั้งหลาย กลับเป็นผู้ปลูกประวัติศาสตร์ ปลูกวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวนามีโลกทัศน์แห่งชีวิต คือ การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล เป็นส่วนหนึ่งและอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ เป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การจัดการนิเวศให้เกิดดุลยภาพ การเป็นเจ้าของสิทธิทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเพียงสิ่งชั่วคราวเท่านั้น หาได้เป็นเจ้าของสิทธิอย่างแท้จริงไม่ ผืนนาและผืนป่า มีผี-เทพเทวดาดูแล ชาวนาเป็นส่วนหนึ่งของระบบดังกล่าว อันเป็นภูมิปัญญาทางนิเวศ ในการที่จะบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพและกายภาพอย่างหนึ่งของชาวนาตะวันออก การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและการไผ่หาสังคมแห่งความสันติสุข คือ ความปรารถนาอันเป็นเบื้องหลังแห่งชีวิตของชุมชนชาวนา

ปัจจุบันโลกยังเชื่อว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเชิดชูการพัฒนาภายใต้แนวทางดังกล่าวนี้เป็นสิ่งดี เพราะเป็นความชอบธรรม ภายใต้การสนับสนุนทางวิชาการอย่างเศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาการเมืองทุนนิยม อันเป็นวิชาการอยู่บนฐานคิดหรือโลกทัศน์แบบการพิชิตธรรมชาติและตอบสนองความต้องการอันไร้ขีดจำกัด อันเป็นหมุดยืนวิชาการแบบตะวันตกที่โลกทั้งโลกเดินตาม แต่จากการพบรากฐานทางวัฒนธรรมและการจัดการทางนิเวศของชาวนาลุ่มน้ำโขง ทำให้ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องมาสร้างหมุดยืนวิชาการแบบใหม่ บนพื้นฐานแห่งโลกทัศน์แบบชาวนาตะวันออกที่เกื้อกูลและอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ วิชาการและการพัฒนาจึงจะรับใช้ธรรมชาติและประชาชนผู้ยากไร้ หากยังยึดตามหมุดยืนวิชาการแบบเดิมโลกทั้งโลกก็จะยังขาดดุลยภาพอยู่ต่อไป

คำหลัก: นิเวศวิทยาชาวนา,การบริหารจัดการทางนิเวศ, ภูมิปัญญาตะวันออก , ลุ่มแม่น้ำโขง ,

หมุดยืนวิชาการ

Abstract

Project Code : TRG4780002

Project Title: Peasant Ecology : The Cultural History and Ecological Wisdom of the People in
the Maekhong basin

Investigator: Tunwa Chaiteing , Kalasin Rajabhat University

E-mail Address : Parivuthagul @ yahoo.com

Project Period : 1 July 2004- 30 June 2006

The global ecological imbalance has as one of its major causes the people's means of development and lifestyle. Economic growth and advancement in science and technology have been accentuated. Whatever is related to increment of incomes would be praised, whereas lifestyles and cultures that do not create income or create small income and are uncivilized would be regarded as valueless. This is especially true among farmers, who are looked down as the low-class level group in the society along the course of development. This research study was aimed at studying the cultural history and ecological wisdom of local peoples of the Maekhong basin. The study applies the use of a qualitative research technique and ecology survey on Sakhonnakhon-Nakhonphanom basin.

The study reveals that the local peoples call "peasant farmers" are not just rice growers who have been taken advantages of and referred to as poor people. The two-year survey and qualitative research study on the lifestyle of farmers of Sakhonnakhon - Nakhonphanom "Sri Kotaboon Basin" reveals that farmers are growers of history and culture. The vision of life of farmers means living with the nature supportively and respectfully as a part of it. This is the basis leading to balanced ecology. Possessing natural resources is only temporary: no one has the true rights. Paddy fields and forests have their guardian spirits and farmers are part of system , that we call oriental wisdom of ecological management. Living with the nature and seeking a peaceful society is the hope of all farmers.

Nowadays, it is still believed that development emphasizing economic growth and praising development under the trend is good, since it is right under the academic support such as economics and capitalism ecology. These disciplines are on the vision of thoughts which aim to battle against the nature and accommodate indefinite human needs. They are the focal point of western technical trend followed by the whole world. However, with the discovery of cultural roots and ecological management of the Maekhong basin farmers, it is time for us to produce our new technical focal point. This should be on the basis of the eastern farmers' vision that supports and respects nature. Only then will technical development serve nature and the local people. On the contrary, if the former technical focal point is based, then the whole world will always be balanced.

Keywords: Peasant Ecology , Ecological Management, Oriental Wisdom , the Maekhong basin,
Academic Standpoint